

Ansøgningsskema til regulering af vandløb

Ansøgers oplysninger

Navn:	Bryrup Dambrug	Navn på evt. projektansvarlig:	Michella Georgalas
Adresse:	Bryrupvej 11, Mønsted, 8800 Viborg		
Telefon:	+45 58 85 90 07	E-mail:	mdg@musholm.com

Vandløb

Vandløbsnavn:	Mønsted Å
Sted:	Bryrupvej 11, Mønsted, 8800 Viborg
Matrikelnr:	1d, 1g, 1h og 1f
Ejerlav:	Bryrup Gde., Mønsted 821251 og Gundelund By, Mønsted 821252

Berørte lodsejere

Navn	Adresse	Matrikelnummer og ejerlav	Telefonnr.	E-mail:
██████████ ██████████	Bryrupvej 19B, Mønsted, 8800 Viborg	1f Gundelund By, Mønsted 821252	██████████	██████████
██████ ██████████	Bryrupvej 13, Mønsted, 8800 Viborg	1a Bryrup Gde., Mønsted 821251		
██████████ ██████████	Bryrupvej 13, Mønsted, 8800 Viborg	1a Bryrup Gde., Mønsted 821251	██████████	██████████
██████████	Bryrupvej 19A, Mønsted, 8800 Viborg (solgt)	2b Gundelund By, Mønsted		
██████████	Bryrupvej 19A, Mønsted, 8800 Viborg (solgt)	2b Gundelund By, Mønsted		
██████████ ██████████	Bryrupvej 19A, Mønsted, 8800 Viborg (overtagelsesdato 15.10.2025)	2b Gundelund By, Mønsted		

Beskrivelse af projekt

Hvilken type af regulering er der tale om? (<i>Forløb, bredde, bundkote eller skråningsanlæg</i>):	Der er tale om regulering af vandløbets forløb ud for Bryrup Dambrug, etablering af sandfang opstrøms dambruget, udlægning af gydegrus ved og nedstrøms dambruget samt småændringer, der påvirker vandløbets bredde.
--	--

Formål:	Vandområdet 'Mønsted Å og Afløb Movsø' er målsat til at opnå god økologisk tilstand i genbesøget af vandområdeplanerne for perioden 2021–2027. Den nuværende tilstand er moderat økologisk. Formålet med reguleringsprojektet er at adskille vandløb og dambrug så vidt muligt, hvilket skaber plads til etablering af plantelaguner på dambruget. I forbindelse med adskillelsen af dambrug og vandløb indarbejdes der tiltag, der bidrager til at sikre målopfyldelsen for vandløbet.
Begrundelse for projektet:	Udførelsen af projektet vil medføre bedre arbejdsforhold på dambruget og give bedre muligheder for at etablere renseforanstaltninger i form af plantelaguner til dambruget. De forbedrede renseforanstaltninger vil bidrage til at reducere udledningen af næringsstoffer og lignende fra dambruget. Samtidig er der i projektet indarbejdet tiltag, der bidrager til at sikre målopfyldelsen for vandløbet. Det omfatter et sandfang opstrøms dambruget og en udvidelse af vandløbets bredde, hvilket sikrer en mere naturlig og varieret afvikling af det samlede fald på strækningen. Derudover udlægges der gydegrus langs og nedstrøms dambruget. Sandfanget vil forhindre, at gydegruset tilsandes, og dermed understøtte den positive effekt, som gydegruset har på miljøtilstanden. En reduktion af den unaturlige sandvandring vil også have en gavnlig effekt på vandløbsstrækningen nedstrøms dambrugets udløb. Disse tiltag vil skabe bedre forhold for fisk og smådyrsfaunaen i vandløbet og dermed bidrage til, at Mønsted Å og tilløb opnår en bedre økologisk tilstand.
Beskrivelse af projektet:	Vandløbsreguleringen vil omfatte følgende tiltag: - Etablering af nyt vandløbsforløb ud for Bryrup Dambrug (området for det nye forløb er indtegnet i bilag 1). - Etablering af sandfang opstrøms Bryrup Dambrug (området for sandfanget er indtegnet i bilag 1). - Nedlæggelse af det nuværende vandløbsforløb. - Nedlæggelse af betonkonstruktion. - Flytning af dambrugets spildevandsudløb. - Etablering af gydebanker. - Udførelse af jordarbejder. <u>Etablering af nyt vandløbsforhold</u> Der etableres et nyt vandløbsforløb ud for Bryrup Dambrug for at adskille vandløb og dambrug så vidt muligt ud fra de tilgængelige pladsforhold. Det nye vandløbsforløb bliver ca. 156 meter langt og er illustreret på bilag 1. Vandløbet anlægges, hvor dambrugets nuværende plantelaguner ligger. Der graves ca. 156 meter nyt slynget vandløb, mens brinker og lignende tilpasses på den resterende del af strækningen. Der skal ikke foretages væsentlige rydninger af krat eller træer i forbindelse med projektet, men der kan være behov for mindre beskæringer. Opgravet jord genbruges til befæstning af arealer på dambruget, blandt andet ved nogle af de tidligere jorddamme. <u>Etablering af sandfang opstrøms:</u> Der etableres et nyt sandfang i vandløbet opstrøms Bryrup Dambrug. Sandfanget er indtegnet i bilag 1 og vil være ca. 20 meter langt, 5 meter bredt og 1,5 meter dybt.

Nedlæggelse af det nuværende vandløbsforløb:

Når det nye vandløbsforløb er etableret, nedlægges det nuværende forløb som vandløb. Den nuværende strækning af Mønsted Å skal lukkes så effektivt, at der hverken kan sive eller løbe vand til det fremtidige forløb. En del af arealet omlægges herefter til plantelaguner for dambruget.

Nedlæggelse af betonkonstruktion:

En gammel betonkonstruktion i vandløbets bredde fjernes, hvilket medfører en mindre udvidelse af vandløbet i området.

Flytning af dambrugets spildevandsudløb:

Som led i projektet nedlægges dambrugets nuværende spildevandsudløb og flyttes lidt længere mod sydvest, så det kommer til at ligge, hvor dambrugets nye plantelaguner placeres.

Jordarbejder:

I forbindelse med etableringen af det nye vandløb skal der foretages jordarbejder, hvor der bortgraves jord. Det er endnu uvist, hvor mange kubikmeter jord der skal graves. Den opgravne jord genbruges til befæstning af arealer på dambruget. Hvis der opstår overskudsjord, vil dambruget angive en lokalitet til placering af denne før udførelsen.

Etablering af gydebanks:

Efter reguleringen af vandløbet – med det nye vandløbsforløb og udgravningen af sandfanget – udlægges der to gydebanks med et gennemsnitligt 30 cm tykt lag af gydegrus. Gruset følger DTU Aquas anbefalinger for sammensætning og består af en blanding af 85 % nøddesten (16–32 mm) og 15 % singels (33–64 mm)¹. De to områder, hvor gydegruset udlægges, er indtegnet i bilag 1. Det første område er ca. 80 meter langt, mens det andet område er ca. 33 meter langt. Udlægningen af gydegrus og skjulesten vil skabe øget variation i vandløbet, hvilket kommer vandløbets dyre- og planteliv til gode.

Arkæologi:

Viborg Museum er kontaktet ang. projektet for en vurdering af risikoen for forekomst af væsentlige fortidsminder i projektområdet. Museet har oplyst, at området blev vurderet i forbindelse med et tidligere projekt og arealet frigivet i henhold til bestemmelserne i museumslovens §§ 25-27 i 2010. Det frigivne areal er markeret med grønt i bilag 2.

Skulle der mod forventning blive påtruffet spor efter væsentlige fortidsminder ved anlægsarbejder i området, er det i henhold til museumslovens § 27 stk. 2 pligtigt at standse anlægsarbejdet i det omfang der berører fortidsminderne. Fundet skal straks anmeldes til museet. Da museet har frigivet området, er det i henhold til museumslovens § 27 stk. 5 staten der skal afholde udgifterne til eventuelle undersøgelser i det frigivne område.

¹ <https://www.fiskepleje.dk/vandloeb/restaurering/gydegrus>

Ansøgningen skal vedlægges oversigts- og detailkort med markeringer og evt. tegninger over projektet. Desuden ønskes markering af adgangsveje og eventuelle arbejdspladser.

Forundersøgelser

Beskrivelse af de nuværende forhold på vandløbsstrækningen:	I dag løber Mønsted Å direkte igennem Bryrup Dambrug, hvor opdrætskanaler og jorddamme er placeret sydvest for vandløbet, mens dambrugets plantelaguner ligger nordøst herfor. For at vandet kan løbe fra opdrættet til plantelagunerne, føres det gennem rør på tværs af vandløbet. Sydvest herfor, opstrøms for projektstrækningen, findes et betonanlæg til opdræt. Nedstrøms heraf, nordøst for vandløbet, ligger en bygning tilknyttet dambruget samt et befæstet område. Ifølge den seneste DVFI fra området er Mønsted Å opstrøms Bryrup Dambrug et fysisk varieret vandløb med god og frisk strøm. De fysiske forhold er fragmenterede, med en tydelig opdeling af gruspartier ved vejbroen, efterfulgt af sandede forhold, som derefter afløses af meget større sten. Der vokser træer hen over vandløbet, og enkelte steder findes vandplanter. Nedstrøms dambruget består bundforholdene af en god blanding af sten, grus, sand og vandplanter.
Eventuelle miljøforhold der forventes berørt af projektet:	Projektet er ikke omfattet af fredninger eller fredningsforslag. Projektet ligger i Natura 2000-område, habitatområde nr. 39, Mønsted og Daugbjerg Kalkgruber og Mønsted Ådal. På udpegningsgrundlaget er der 23 naturtyper og 6 arter. De relevante udpegningsgrundlag for dette projekt er vandløb med vandplanter, bæklampret og odder. Det vandløb, der er relevant for projektet, er Mønsted Å, som er kategoriseret som værende i moderat økologisk tilstand med målsætningen om at opnå god økologisk tilstand. Vandløbet er i god økologisk tilstand for fisk og smådyr (bentiske invertebrater), men i moderat tilstand for planter (makrofyter). Tilstanden for kemiske stoffer og nationalt specifikke stoffer er ukendt. Bæklampretten lever af ådsler og alger og kan snylte på andre fisk. Den gyder på steder, hvor strømmen er stærk, og bunden består af større sten med sand imellem, hvor den graver sine æg ned. Når æggene klækkes, svømmer larverne med strømmen ned ad vandløbet til et område, hvor bunden er sandet eller består af finkornet mudder. Her graver de sig ned og lever af kisealger og andet organisk materiale fra vandet. Bæklampretten lever hele sit liv i vandløb og er afhængig af god biologisk vandløbskvalitet. Arten er almindelig udbredt i det vestlige Danmark. Odderen lever i tilknytning til både stillestående og rindende vand i områder med gode skjulemuligheder i vegetationen. Om dagen opholder den sig i en hule i brinken eller lignende områder, da den er nataktiv. Det er i hvilehulen, at den yngler. Odderen er primært udbredt i Jylland, men kan også observeres i Vestsjælland.

	Mønsted Å er udpeget som beskyttet vandløb. Projektet vil påvirke vandløbets fald og dermed strømforholdene. Desuden vil vandløbets bundforhold blive påvirket ved udlægning af grusstryg, der skal optimere gydeforholdene for fisk.
Forventet miljøpåvirkning som følge af reststoffer, emissioner og affaldsproduktion: (Hvis relevant)	
Forventet miljøpåvirkning som følge af naturressourcer som jordarealer, jordbund og vand: (Hvis relevant)	

Økonomiske forhold

Prisoverslag for projektet:	Det modtagne prisoverslag for jordarbejderne udgør 973.520 kr. ekskl. moms.
Udgifter til projektet afholdes af:	Udgifterne til projektet afholdes af Musholm A/S.
Fremtidige udgifter til vedligehold afholdes af:	De fremtidige udgifter til vedligeholdelse af projektet afholdes af Musholm A/S.
Fremtidig vedligeholdelse består i:	Fremtidig vedligeholdelse består primært i opsamling af sand i sandfanget.

Detailplan

Detailplan	Projektet påbegyndes med, at slam suges fra de nuværende plantelaguner og bortskaffes i overensstemmelse med miljøgodkendelsens anvisninger. Plastbundene i de gamle jorddamme fjernes. Dette sikrer, at området er tilgængeligt for det efterfølgende arbejde. Når slammet er fjernet, påbegyndes jordarbejdet for det nye vandløb. Først graves det nye løb ud, så det står klar til at modtage vand. Derefter lukkes det gamle vandløb, så der ikke længere er gennemstrømning. Samtidig udgraves sandfanget. Jorden fra gravearbejdet genbruges til at befæste de områder, der er angivet i bilag 1, samt til at fylde de gamle jorddamme op, så bunddybden stemmer overens med kravene i dambrugsbekendtgørelsen. Derudover udgraves området til dambrugs nye slamtank, hvorefter fundamentet til ilttanken støbes.
------------	---

	Dambrugets tomme betonanlæg renoveres og fuges. Herefter færdiggøres vejen, og dambrugets fuglenet opsættes. Projektet afsluttes med anlæggelsen af parkeringspladsen. De sidste arbejder består i oprydning og bortskaffelse af eventuelle resterende materialer. Det er endnu uvist, om der vil være overskydende jord, der skal køres væk.
Tidsplan for projektets udførelse (Start/slut: måned/år):	Projektet forventes igangsat efter udsætningen af fisk fra dambruget i starten til midten af april 2026. Hvis alt forløber efter planen, forventes projektet færdiggjort efter sommerferien, omkring september 2026.
Plan for afskaffelse af materialer:	De foreløbige materialer, der forventes bortskaffet, omfatter betonbrokker, plastbundene fra de gamle jorddamme, gammel mågetråd inklusive træstolper samt slam. Materialerne bortskaffes på forsvarlig vis efter aftale med entreprenøren.

Øvrige bemærkninger fra ansøger

--

Vedlagte bilag

Oversigtskort med indtegning af projektets placering, evt. adgangsveje og arbejdspladser:	Sæt kryds: X
Arbejdsplan:	Sæt kryds:

Ansøgers underskrift

Dato: 01/10-2025	Underskrift: MDG
------------------	------------------

Ansøgningen sendes til: naturogvand@viborg.dk